Vári Attila

Turandot

Azokban a napokban, amikor felszusszant a város, s a korábbi szigorú járványügyi rendelkezések után megnyíltak az addig szigorúan zárva tartott üzletek, vendéglők, mozik, olyan előre várható gyilkosság híre rázta meg a kisvárost, amely brutális voltával meghaladott minden képzeletet.

Nem verekedés közbeni gyilkosság, nem is önvédelemből okozott halálesetről volt szó, hanem olyan bérgyilkosok által végrehajtott kivégzésről, amilyenre a rendszerváltás kezdeti éveinek maffiózós leszámolásai óta, még a sokat látott rendőrök sem gondoltak volna.

Az áldozatot Turandot úrként emlegették ismerősei.

Még olyanok is, akik soha nem beszéltek vele, tudták Turandot úrról, hogy az a fajta, mindenen fogást találó, ügyeskedő ember volt, aki a jég hátán is megél.

Nem emlékezett senki arra, hogy mikor költözött a városba. Arra már igen, hogy egy főtéri ház, a Nyugdíjpalota kapualjában volt a gázgyújtók javításához, töltéséhez, az eldobhatókba szelepszereléshez berendezkedett parányi műhelye, s a jól informáltak tudni vélték, hogy pénzváltással, uzsorakölcsönzéssel is foglalkozott, de erre nem volt semmiféle bizonyíték.

Nem, nem folytatott illegális tevékenységet. Nem a hatóság zárta be az üzletét. Egyszerűen csak megszűnt, mint a szomszédos kapualjban működő harisnya-szemfelszedő, az esernyőjavító, s a nejlonköpenyek szakadását forró vassal hegesztő asszonynak, a korábban férfiingekbe monogramot hímző üzlete is.

Eleinte nem sokat tudtak róla, többnyire egyedül iszogatott egy távolabbi sarokban, de az állandóan keresztrejtvényt fejtő nyugdíjas postás miatt, aki szinte minden sor kitöltéséhez rákérdezett a társaságra, olyan elismerést szerzett hibátlan válaszaival, hogy egyre közelebb került székével ahhoz a kompániához, amelyet csupa törzsvendég alkotott.

– Mongol nemzeti fizetőeszköz? – kérdezte szinte könyörögve a levélkihordó, s az akkor még névtelen Turandot, aki csak később kapta ragadványnevét, jó hangosan, hogy betűhíven lehessen beírni a kockákba, odaszólt.

– Tugrik.

– Azt a vadegerét – mondta csodálkozva a kisegített. – Magának mázlija van, még a függőlegesekhez is talál.

Aztán, amikor egy másik alkalommal a ragadozók latin neve kellett a Dzsungel könyve címet viselő rejtvényhez, már nem is csodálkoztak, hogy lebetűzi.

– Carnivora, cé, mint Cecil, a, mint Anna, er, mint Róbert, en, mint Nándor, i, mint Ilona, vé, mint Veronika, o, mint Ottó, er, mint Rákel, a, mint Aladár.

– Világhírű indiai származású karmester – könyörögte egy másik alkalommal.

– Zubin Mehta – vágta rá Turandot úr, s még hozzá tette – perzsa eredetű a vallása, azaz nemzetiségét tekintve párszi.

A legnagyobb kitűntetést a nyugalmazott öttusaedzőtől kapta, aki ötven évre visszamenőleg, vágta, mint Szalai a szappant, a jelentősebb sportesemények eredményeit, csúcstartóit, s aki nemcsak ezekben, de az egyre gyakoribb angol szavakban is segítette a rejtvényverseny nyereményében reménykedő postást.

– Maga egy valóságos lexikon – mondta az akkor még nem Turandotként emlegetett vendégnek.

Az edző szabadidejében nyergeket újított fel, s egy alkalommal, amikor megrendelőjével a kocsmában kellett, hogy találkozzon, magával hozta a vadonatújnak tűnő, jellegzetes bőrápoló olajszagot árasztó, restaurált nyerget is.

– Gyönyörű díjlovas nyereg – dicsérte Turandot úr, s akkor az edző azt mondta neki, hogy annyi üveg konyakot vesz neki, ahányféle nyerget meg tud nevezni.

– Lássuk csak – kezdte az akkor még nem Turandot. – Van mindenekelőtt az univerzális nyereg, aztán a túranyereg, az ugrónyereg, idomítónyereg, western-nyereg – sorolta Turandot. – Aztán persze vannak vázznélküli nyergek is – fogalma sem lehetett arról a nyereg-restaurátornak, hogy alacsony növése, pillesúlya miatt, Turandot úr sokáig abból élt, hogy lovakat bemelegítő kisegítő zsoké volt a galopp-pályán.

Az edző elképedve hallgatta.

– Egyébként nem is szeretem a konyaknak csúfolt borpárlatot, amit itt, mifelénk, különböző fantázianeveken árulnak, s még azt sem írják a címkéjükre, hogy a Cognac község borvidékén elterjedt metódus szerint készült…

Elfogadott egy korsó sört, s a meghívást, hogy üljön át a törzsasztalhoz, aminek immáron egy évtizede állandó tagja is lett.

Sok mindent megtudtak róla. Öngyújtójavító korszakára mindenki emlékezett, azt is tudták, hogy per pillanat mivel foglalkozik az öröksége miatti visszaigénylési pere mellett, de nem beszélt soha azokról az időkről, amikor a fővárosi operaház alkalmazottja volt.

Turandot úr, a pávatartók és pávatenyésztők nemzetközi egyesületének elnöke, semmivel sem tudta meglepni az akár baráti körnek is tekinthető asztaltársaságot.

Hirdetése, amely szerint törzskönyvezett, származásukra nézve élettartam garanciát vállaló, fajtiszta pávakakasokat kínál igényeseknek, vitát kavart, de közérthetőséget sem nélkülöző magyarázatával sikerült meggyőznie szövege hitelességéről a kétkedőket.

– Aki hoz nekem egy olyan tyúkudvari keveréket, hogy mondjuk egy holmogori fajta gúnár kakasolta meg a pávatyúkot, az kap tőlem egy összközműves építési telket. Mert ezek, nincs és nem is lesz, amivel átkereszteződjenek.

Ezzel a fajtatisztasági kérdés méregfogát ki is húzta, tisztázta az élettartam garanciát, s hogy nem humbug, a szövegben vállaltakat be is tudja tartani, ahhoz bemutatta saját tervezésű, élsportoló diplomára hasonlító, No 1. törzskönyvét. A lap tetején ez állt: International Pigeon and Pet Breeders Association, Peacock Section, azaz magyarul: Nemzetközi Galamb- és Kisállattenyésztő Szövetség Páva Szakosztálya, amelyen ott szerepelt nyomtatottan, alatta tintás aláírásával is hitelesítetten Turandot úr valódi neve: Nagy Ödön elnök.

– Én vagyok egy személyben a páva-szakosztály. Csak zöldpávával, indiai kékpávával foglalkozom, nem lenne forgalomképes a gyöngyös, sem az Argus-páva. Ezekre csak a pennipotensek, a szárnyasok szakemberei gondolnak, amikor pávafélékről beszélnek. Mit is kereshetne egy látványosan színpompás-farok nélkül csámborgó lény Dubaiban? Vagy egy olajmilliárdos orosz dácsájának udvarán? Egy újgazdag magyar kastélyának kertjében?! Még azt hinnék az egyikről, hogy hatalmasra nőtt kendermagos kakas, a másikról, hogy beteg fácántyúk. Bár, ami igaz, igaz, mostanában sokakat foglalkoztat a színváltozatosság-mentes példányok kitenyésztése, olyannyira, hogy rendelést kaptam a lengyel szélsőjobboldali, a Mi Zászlónk párttól, akik szeretnének egy hófehéret és egy tűz-pirosat, pontosan olyant, mint nemzeti lobogójuk. Azt írtam nekik, hogy csak társítva tudom adni vörös-fekete-sárga, németeknek szánt variánsokkal.

Ezen jót röhögött mindenki.

Különös személyisége volt Turandot úr a kocsmának. Örökké rövidre vágott sörtehajával, amely lángolóan vörös volt, rózsaszín arc-

bőrével, duci fejéből kissé előre álló fogaival, olyan volt, hogy csak a citrom hiányzott a szájából ahhoz, hogy tökéletesen hasonlítson egy szilveszteri sült malachoz. És ehhez a képhez még hozzájárult cérnavékony gyermekhangja is.

Akik ismerték, úgy emlékeztek rá, mint a világ legkedvesebb emberére. Intelligensnek, jó modorúnak tartották, kellemes jelenségnek, mintha nem is lett volna az átlagnál alacsonyabb, szinte törpe.

Már nem emlékezett senki arra, hogy mikor jelent meg legelőször a Szürke Béka nevű kocsmában, mégis annyira a hely szerves része lett, mint azok, akik már abban az időben is itt töltötték idejük javát, amikor még az egyszerűbb *23-as számú szövetkezeti közétkeztetési egység* nevet viselte hivatalosan, a Három Tetűnek becézett, hullámlemez burkolatú, eredetileg buszpénztárként, sofőrpihenőként használt épület.

A városi piac miatt vonzania kellett volna a hordárokat, árusokat, vásárlókat, de azok szívesebben hörpintették fel a féldeci vegyessel dúsított sörüket, a sülthurkát, lacipecsenyét kínáló hentesbolt melletti talponállóban.

A most már cégérén is új nevet viselő Szürke Béka, betonvasból készült, viaszosvászonra emlékeztető anyaggal kárpitozott ülőkéjű és háttámlájú székeivel, az asztalok piros kockás abroszával, olyan helynek tűnhetett a piacozók számára, ahová nem lehet reggeli rátöltésre beugrani, ahol nem illik a söntésnél állva felhajtani a másnaposságot gyógyító sört.

A környék éjjel nappal működő bögrecsárdái elszippantották az alkoholistákat, hajléktalanokat, s Turandot úr megfogalmazása szerint exkluzívabbak voltak a Szürke Béka vendégei, mint a tánczenekart is működtető főtéri Fényesé.

Turandot úr néha aktacsomaggal érkezett, ilyenkor az ügyvédjétől vagy a törvényszékről jött, mert azt a hajdani építő- és tüzelőanyagtelepet, amelyet nagyapjától vettek el az 1948-as államosításkor, vissza akarta perelni attól az építkezési vállalkozótól, aki hamis papírok, s még hamisabb tanúk révén szinte már meg is szerezte a téglafallal kerített többhektáros területet.

Klein és fia Kiss volt a cég neve, s bár már senki sem emlékezett arra, hogy kikről nevezték el, de még most is úgy emlegették a hármas busz végállomását, hogy „Klein-sarok”.

– A járat nem megy a Klein-sarokig, a Vályús-kútnál kiáll a forgalomból – lehetett hallani olykor.

A városhoz mérten iszonyatosan nagy volt az a telek. Az építési vállalkozó két sétánnyal három házsorra osztva, huszonnégy villa építését

hirdette a leendő lakóparkban, amely üresen állt azóta, hogy a konzervgyár felszámolása után, már semmire sem használták a korábban göngyölegraktár szerepét betöltő, a hajdani szén- és tűzifatárolóját, az épületfának, nyílászáróknak épített oldalfal nélküli cseréptetős színeket, s a többi négy téglabarakkot, ahol a hőre és nedvességre érzékeny gipszet, cementet, festékeket tárolták. Csempéket, papír- és textiltapétákat, víz- és gázszerelvényeket, kádakat, mosdó és mosogatókagylókat lehetett vásárolni a másik kettőben nagyapja korában.

Egyelőre annyit ért el a telekért folytatott pereskedésben Turandot úr, hogy tiltóhatározat született a vállalkozó ellen. Nem léphetett a vitatott területre, s még ügyvédje is csak azzal bíztathatta a jogtalan területfoglalót, hogy reméli, nem kell majd okirat-hamisítás, hamistanúzásra felbujtás ellen is felelnie, nem kell újraépítenie a Klein és fia Kiss raktártelep általa lebontatott épületeit.

Egyszer, meglehetősen régen, a postás, rejtvényfejtés közben, mint oly sokszor, most is a többiekhez fordult.

– Turandot szerelmesének neve?

És Turandot úr, gondolkodás nélkül mondta.

– Kalaf – és hozzá tette. – A kedvenc Puccini operám. Kívülről tudom az egészet.

Hitték is meg nem is, s a társaság, azután, hogy Turandot úr elment, úgy döntött, hogy szereznek valahonnan egy lemezfelvételt, aztán megkérik a véleményük szerinti dicsekvőt, hogy énekelje elejétől végig a lejátszás alatt a felvétellel együtt.

Napokba telt, nem nagyon voltak olyan ismerőseik, akiktől kölcsönözhették volna a lemezt, aztán az öttusaedzőnek sikerült szereznie egy cd-t, s már csak azt kellett megszervezzék, hogy legyen egy lejátszó is.

Turandot urat meglepte a nem várt vizsgáztatás, de nyugodtan várta, hogy felhangozzék a zene. Csupán másodpercek teltek el, s mielőtt énekelni kezdett volna, csak annyit mondott:

– A Metropolitan Opera zenekarát és kórusát James Levine vezényli, 1988-as felvétel, főbb szerepekben Marton Éva, Plácido Domingo, Leona Mitchell – és tényleg végigénekelte az összes szerepet.

Akkor nevezték el Turandot úrnak, hiába kérte, hogy inkább Kalaf szeretne lenni, mert lemoshatatlanul ráragadt, hiába magyarázta, hogy az opera szerint az női név, a hercegnő neve.

Megszokta már. Eleinte csupán egy emlék miatt zavarta. Amiatt, hogy sokévnyi statisztálás után, amikor meghallgatásra jelentkezett, gyermekhangja miatt tényleg nőnek nézték, szopránként vették volna fel az opera-

ház kórusába, amit nem akart. Eleget gúnyolták gyermekkorában, aztán már felnőttként is, s nem szeretett volna a kórus női tagjai közé kerülni.

Bosszantotta a Turandot urazás, de hallgatott.

Sorsának kitérőire, élete furcsa állomásaira gondolt.

Nem tanulhatott tovább, akkor, amikor elvégezte az általánost, bár szüleit korán elvesztette, még számított, hogy apját kizsákmányolóként tartották számon hivatalosan, s ezért nem járhatott gimnáziumba. Nagyapja egyik barátja, egy budapesti szabómester, hosszas örökbefogadási hercehurca után vette magához, kihozta Romániából, lényegében inasnak. Szabó lett, pályaelhagyó szabó. Miután volt zsoké és fagylaltárus, dolgozott vegytisztító üzletben, cipőboltban, a statisztálás mellett annyira megszerette az operát, hogy nem tudta volna elképzelni nélküle az életét.

Mert, ahogy a színházi mondás járja, akit a „színházi deszka szaga" megcsapott, az nem tud szabadulni,

Öltöztető-szabó lett, onnan is ment előnyugdíjba, hogy hazatérve Erdélybe, visszaszerezhesse vagyonuk maradékát, végig dolgozva azt az évtizedet is, amíg végre legalább a polgári per kezdetéig eljuthatott.

Éppen az elmúlt napok különös eseményeiről, a szinte-balesetéről mesélt, hogy majdnem a járdán ütötte el egy motoros, meg arról is, hogy nagyszülei visszaszerzett lakása előtt, egy esti sétájukon, ha nem rántja el a kutyája, agyonüti egy a tetőtől lezuhanó faldarab.

– Cudar egy ellenséget szereztél magadnak ezzel a perrel, Turandot. Szomszédok voltunk, ismerem gyermekkora óta azt a gazembert. Amolyan mindenre képes embereknek tartották szüleim az egész családot – mondta a társaság legszófukarabb tagja. – Vigyázz magadra. Ha meghalsz, eltűnsz, vége a pernek.

Nem csak ő, de a társaság is várta a jogerős ítéletet, azt a tárgyalási napot, amelynek estéjén kerti mulatságot rendeznek a visszaszerzett telepen. Éppen az új fejleményekről, az alperes kihátráló tanúiról beszélgettek, amikor az a váratlan esemény, a tragédia megtörtént.

Két átlagos kinézetű ember lépett a kocsmába, a járvány miatt nem volt feltűnő, hogy maszkot viselnek.

Az egyik az ajtónál maradt, a másik Turandot úrhoz lépett, arcába markolt, s egyetlen villanással a gerincéig vágta át a nyakát.

Az öttusaedző éppen azon gondolkozott, arról akart beszélni, hogy soha sem fogjuk megtudni, hány gyilkosságnak, nyomtalan eltűnésnek lett az okozója a későn, és bizonyíthatóan rosszul végrehajtott visszaszolgáltatás.

– Mert ez a retrocsdáré, ahogy románul hívják – kezdte volna a mondatot, amikor arcát, felsőtestét ellepte Turandot sugárban fröccsenő vére.